

Siedlce, 28 grudnia 2023 r.

DS.5144.64.2023.DO

D E C Y Z J A nr 647/DS/23

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt. 2, lit. a, art. 89 pkt. 2, art. 91 ust.4 pkt.4, art. 92 ust. 6 i art. 36 ust. 1 pkt 1, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840) oraz par. 3 ust. 1, ust. 3 i ust. 5 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) i art. 104 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r., Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2023 poz. 775)

po rozpatrzeniu wniosku z dnia 28.11.2023 r.,

POZWALAM

Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Nawiedzenia NMP w Domanicach, Domanice 45, 08-113 Domanice, na przeprowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkowym ołtarzu głównym, wpisanym do rejestru zabytków pod nr B-179 decyzją z dnia 31.03.1987 r., oraz dwóch ołtarzach bocznych wpisanych do rejestru zabytków pod nr B-78 decyzją z dnia 27.07.1970 r., stanowiących wyposażenie kościoła p.w. Nawiedzenia NMP w Domanicach

Zakres prac przy architekturze ołtarzy obejmie odpowiednio: dezynfekcję, wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn, demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich, dogłębne oczyszczenie powierzchni obiektu z odbarwionych lakierów, zanieczyszczeń organicznych brudu i kurzu, sklejenie pękniętych płycin, rekonstrukcję brakujących elementów dekoracji, wprowadzenie środków grzybobójczych, pleśniobójczych i owadobójczych, rekonstrukcję uzupełnienie i scalenie dekoracji pozłotniczej przy użyciu kruszców szlachetnych w technikach historycznych z rozbiciem na polery i maty, scalenie kolorystyczne powierzchni, opracowanie kolorystyczne ołtarzy w uzgodnionej kolorystyce, montaż zdjętych elementów dekoracyjnych oraz zabezpieczenie końcowe powierzchni.

Zakres prac przy rzeźbach ołtarzowych obejmie odpowiednio: dezynfekcję, wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn, demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich, zespolenie warstw technologicznych wybranym środkiem wiążącym w miejscach osłabionej kohezji i adhezji warstw technologicznych, usunięcie wstępnych zabezpieczeń, oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń organicznych brudu i kurzu, wzmocnienie strukturalne warstw technologicznych warstwy gruntów do podłoża drewnianego, wprowadzenie środków grzybobójczych, pleśniobójczych i owadobójczych, usunięcie wtórnych warstw interwencji i przemalowań lub ich adaptacja, uzupełnienia ubytków gruntów, uzupełnienie malatur w miejscu ubytków w oparciu o wykonane odkrywkę

sondażowe, rekonstrukcję uzupełnienie i scalenie dekoracji pozłotniczej przy użyciu kruszców szlachetnych w technikach historycznych z rozbiciem na polery i maty oraz zabezpieczenie końcowe powierzchni.

Zakres prac przy konserwacji obrazów obejmie odpowiednio: zabezpieczenie lokalne lica malowideł, konsolidację lokalną warstw technologicznych malowideł oraz odwrocia, zespolenie warstw gruntów i malatury z podłożem, usunięcie zabrudzeń, wtórnych nawarstwień i interwencji konserwatorskich z lica obrazów, założenie kitów, konsolidację warstw technologicznych malowideł, prostowanie powierzchni obrazów, opracowanie estetyczne powierzchni lica i odwrocia malowideł, założenie werniksu izolującego, wykonanie scalenia kolorystycznego warstw barwnych, założenie werniksu końcowego.

Szczegółowy zakres prac został określony w programach prac konserwatorskich sporządzonych przez konserwatora dzieł sztuki Pana Pawła Sadleja, będących załącznikami do niniejszej decyzji.

Do pozwolenia wyznacza się następujące zalecenia:

1. **Na 14 dni przed rozpoczęciem prac należy wskazać uprawnioną osobę spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840), która będzie kierowała przedmiotowymi pracami.**
2. Zobowiązuje się inwestora do zawiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac.
3. Przy dokonywaniu odbioru częściowego i końcowego prac, wymagany jest udział Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
4. Inwestora zobowiązuje do niezwłocznego zawiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o okolicznościach ujawnionych w toku prac, które mogą mieć wpływ na formę obiektu i zakres prowadzonych prac.
5. Wykonawca przedłoży w terminie trzech miesięcy od zakończenia prac dokumentację konserwatorską z przeprowadzonych prac w formie papierowej bądź papierowo-cyfrowej.

Termin ważności pozwolenia – 23.12.2025 r.

Uzasadnienie

Zabytkowy ołtarz główny, wpisany do rejestru zabytków pod nr B-179 decyzją z dnia 31.03.1987 r., oraz dwa ołtarze boczne wpisane do rejestru zabytków pod nr B-78 decyzją z dnia 27.07.1970 r., stanowiące wyposażenie kościoła p.w. Nawiedzenia NMP w Domanicach uległy zniszczeniu pod wpływem czasu. Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP w Domanicach, Domanice 45, 08-113 Domanice, posiadająca prawo dysponowania zabytkami, zwróciła się z wnioskiem o wydanie pozwolenia na przeprowadzenie prac konserwatorskich przedmiotowych obiektów według załączonego programu prac konserwatorskich.

Stosownie do art. 36 ust.1 pkt 1) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840) prowadzenie prac konserwatorskich,

restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z § 12 ust. 1. Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 02 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 r., poz. 81), pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich albo badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa albo badań architektonicznych zawiera: 1) imię, nazwisko i adres lub nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy; 2) wskazanie zabytku, z uwzględnieniem miejsca jego położenia albo przechowywania; 3) warunek polegający na obowiązku kierowania tymi pracami albo badaniami albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zwanej dalej „ustawą”; 4) warunek przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków albo ministrowi nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac albo badań, a w toku prac albo badań na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt 3: a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 3, b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3 albo art. 37d ust. 1 ustawy, c) oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 3, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo badaniami albo samodzielnego ich wykonywania; 5) zakres i sposób prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac albo badań; 6) informację, że postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać zmienione lub cofnięte na podstawie art. 47 ustawy; 7) wskazanie terminu ważności pozwolenia.

W myśl § 12 ust. 2 wymienionego rozporządzenia pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, może określać warunki polegające na obowiązku: 1) zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków albo ministra o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac albo badań; 2) zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków albo ministra o terminie podjęcia określonych czynności związanych z wydanym pozwoleniem, przynajmniej 3 dni przed dniem rozpoczęcia tych czynności; 3) niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków albo ministra o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac albo badań; 4) prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac albo badań oraz opracowania wyników tych badań, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków albo ministrowi w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac albo badań; 5) opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac albo badań i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków albo ministrowi w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac albo badań; 6) podjęcia innych działań, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

Dnia 04.12.2023 r., pracownicy Mazowieckiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków dokonali oceny formalnej stanu zachowania zabytków. Po rozpatrzeniu wniosku i załączników do niego oraz po przeprowadzonej wizji lokalnej ustalono, iż

planowana konserwacja jest niezbędna dla utrzymania właściwego stanu technicznego i estetycznego zabytkowych obiektów. Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji.

Pouczenie

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, na podstawie art. 47 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, może wznowić postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia, a następnie zmienić je lub cofnąć, w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania prac określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127a i art. 129 par. 2 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U. 2023 poz. 775) - odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na adres: ul. Bema 4a, 08-110 Siedlce.

Jednocześnie informuję, iż stosownie do treści art. 127a k.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Informacja dotycząca sposobu i zakresu przetwarzania danych osobowych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie i jego Delegatury znajduje się pod adresem internetowym: https://mwkz.pl/images/Klauzula_Informacyjna_WUOZ_2018.pdf

Pobrano opłatę skarbową w wysokości 82 zł- zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 2111)

z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Zbigniew Pawlak
Inspektor Ochrony Zabytków ds. Kontroli

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP w Domanicach, Domanice 45, 08-113 Domanice
2. a/a

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI

KOŚCIÓŁ P.W. NA WIEDZENIA NMP. w DOMANICACH

DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

OLTARZ BOCZNY LEWY

OLTARZ BOCZNY LEWY

Pawel Sadle
Konservator Dziel Sztuk
artysta plastyki
Pawel Sadle
zaśw. 57 z 14.07.23

STAN ZACHOWANIA

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

WSTĘPNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

OŁTARZ BOCZNY

Drewno sosna ,dąb lipa, snycerka, bejce , dekoracja pozłotnicza złoto w polerach i matach.

Obraz olejny na płótnie.

Czas powstania: 3 ćwierć XIX /XX w. z elementami Klasycystycznymi z II. połowy XIX wieku.

Autor: Warsztat lokalny

Wymiary: 5,20x 2,50 x 84 cm.

Ołtarz jednokondygnacyjny z parą kolumn korynckich z belkowaniem i gzymsem gierowanym. Nad kolumnami na gzymsie płonące wazony, po bokach ołtarza walcowato zwężające się sterczyny. Zwieńczenie ołtarza z lekkim splotami, przerywanymi małym tympanonem, główką anioła i monogram maryjny. Ołtarz bejcowany wykończony metodą ebenistyczną na brązowo ze złoceniami

Opis za białą kartą autorstwa mgr K.Jabłońskiego

STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania:

Stan zachowania wymaga interwencji konserwatorskich. Drobne ubytki dekoracji snycerskich. Płyciny spękane. Występują poprzeczne poziome szczeliny i szpary w miejscach odkształceń przy krawędziach , dekoracja pozłotnicza częściowo przetarta. Powierzchnia poobijana lokalnie nienaturalnie wybłyszczona, zabrudzona, zakurzona z licznymi ubytkami warstw technologicznych. Widoczne są liczne ubytki i obicia malatur i dekoracji pozłotniczej profili i dekoracji snycerskiej Wybrane partie dekoracji pozłotniczej pokryte lakierem pozłotniczym mocno przetartym rozwarstwione między sobą, mają tendencje do opadania. Zmiany te występują lokalnie na całej powierzchni. Powierzchnia zmatowiała odbarwiona mechanicznie przetarta. Obecny stan zachowania ołtarza jest wynikiem historii obiektu, poprzednich interwencji jak również eksploatacji i naturalnych procesów starzenia.

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Powstrzymanie procesu destrukcji zabytkowej materii dzieła .

Przywrócenie parametrów technicznych obiektu poprzez wzmocnienie i wymianę elementów konstrukcyjnych nie spełniających parametrów technicznych.

Przywrócenie walorów estetycznych i artystycznych obiektu.

Trwałe zabezpieczenie obiektu przed procesami destrukcji.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Inwentaryzacja elementów ołtarza.

2. Dezynfekcja obiektu.

3. Wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn.

4. Demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich.

5. Oczyszczenie powierzchni z odbarwionych lakierów, zanieczyszczeń organicznych brudu kurzu.

6. Sklejenie pękniętych płyt.

7. Rekonstrukcja brakujących elementów dekoracji .

8. Wprowadzenie środków grzybo, pleśniobójczych i owadobójczych.

9. Rekonstrukcja uzupełnienie i scalenie dekoracji pozłotnicze przy użyciu kruszców szlachetnych w technikach historycznych z rozbiciem na polery i maty.

10. Scalenie kolorystyczne powierzchni.

11. Montaż zdjętych elementów dekoracyjnych.

12. Zabezpieczenie końcowe powierzchni.

Wykaz materiałów konserwatorskich proponowanych do użycia w procesie konserwacji.

DEZYNFEKCJA:

1% LECHENICIDA

PREVENTOL R-80

BENZYNA EKSTRAKCYJNA.

ACETON.

DENATURAT.

TERPENTYNA

ARALDIT ŻYWICA EPOKSYDOWA DWUSKŁADNIKOWA

KLEJ SZYBKOWIAŻĄCY CIBA – GEIGY Manufactured in Switzerland 927536

VULPEX niejonowe mydélko ,koncentrat KREMER POLSKA 7805.

CONTRAD 2000 preparat do czyszczenia - koncentrat atest PZH nr 7/B –335/97

ARTE.

ANACROSINA mydélko konserwatorskie producent FERRARIO ITALIA

Ślina syntetyczna producent BRESCIANI s.r.l.

Pretepon

KIT ITALSTUCCO STUCCO BIANNCO PER LEGNO E MURI MILANO,

ATRE

KIT WOSKOWY barwiony w masie.

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 6% kleju glutynowego.

Grunt akrylowy white acrylic primer 765 LASCAUX PRIMER

XYLAMON U103 firmy SOLVAY –DESOWAG MATERIACHUTZ GmbH

KLEJ GLUTYNOWY- KLEJ STOLARSKI.

PONAL szybko wiążący klej firmy HENKEL

PATTEX szybko wiążący klej firmy HENKEL

SCANSOL firmy SCANDIA COSMETICS sa.

PARALOID B72 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

ARALOID B82 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 8% kleju glutynowego.

Preparat woskowy w płynie do drewna firmy MEZZA GUALTIERO Franz Fereroo 13059 TRAVERO/VC.

KIT DO DREWNA ROZPUSZCZALNY W ACETONIE –SYNTILOR- generalny dystrybutor INCO VERITAS ZAKŁAD CHEMI BUDOWLANEJ WAWA 03-233 Faradaya1 022 811 27 08; FAX 811 27 09

Szpachla akrylowa do drewna WOODFIX producent TECHNICOLL

Kit do drewna FINAKRYL firma DOMOS www.domos.gdy.pl

Wykończeniowa masa szpachlowa ACRYL- PUTZ FINISZ

FARBA OLEJNA firmy BECKERS Baza B 101 S RAL barwiona barwnikami MIXOL

FARBA AKRYLOWA AOUA LACKFARG – ALCO BECKERS ZB –DĘBICA

FARBA AKRYLOWA- FLUGGER

FARBA OLEJNA WINDSOR -NEWTON

Złącza do drewna systemu SIMPSON STRONG-TIE

Mosiężne i stalowe nierdzewne wielokrotnego użycia wkręty do drewna

Bejca wodna KOLORIT

Bejca alkoholowa Vidaron

Lakierobejca dekor SADOLIN

Kit do drewna FINAKRYL firma DOMOS www.domos.gdy.pl

PUR leim 501.0 producent KLEIBERIT klej zwiększający objętość na bazie poliuretanu.

PULMENT Lefranc & Bougeos

MIXTION Lefranc & Bougeos

ZŁOTO W PŁATKACH 23 KARAT

Przedstawione materiały będą użyte alternatywnie w zależności od przebiegu prac konserwatorskich.

Użyte materiały do prac konserwatorskich będą funkcją zaakceptowanej koncepcji prac konserwatorskich i stanu zachowania obiektu. Dobór materiałów zostanie dokonany po wykonaniu prób - z materiałów stosowanych i sprawdzonych-, według norm i zasad stosowanych w konserwacji. Wybrane materiały będą odporne na działanie czynników zewnętrznych, trwałe, odwracalne i nie będą zmieniały optycznie dzieła sztuki. Wszystkie materiały konserwatorskie muszą posiadać odpowiednie atesty i dopuszczenia PL i UE.

Konserwator Dzieł Sztuk
artysta plastyk
Paweł Sadlej
załw. 57 z 14.07.94

Zniszczenia struktury ołtarza .

Zniszczenia struktury ołtarza.

OŁTARZ BOCZNY LEWY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANI

Zniszczenia struktury ołtarza.

Zniszczenia struktury ołtarza.

ÓLTARZ BOCZNY LEWY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI

KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH

DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

OŁTARZ BOCZNY PRAWY

OŁTARZ BOCZNY PRAWY

STAN ZACHOWANIA

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

WSTĘPNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Konservator Dziej Sztuk
artysta plastyk
Paweł Sadlej
zaśw. 57 z 14.07.94

OŁTARZ BOCZNY

Drewno sosna ,dąb lipa, snycerka, bejce , dekoracja pozłotnicza złoto w polerach i matach.

Obraz olejne na płótnie.

Czas powstania: 3 ćwierć XIX /XX w. z elementami Klasycystycznymi z II. połowy XIX wieku.

Autor: Warsztat lokalny

Wymiary: x 3,50 x 84 cm.

Ołtarz jednokondygnacyjny z parą kolumn korynckich z belkowaniem i gzymsem gierowanym. Nad kolumnami na gzymsem płonące wazony, po bokach ołtarza walcowato zwężające się sterczyny. Zwieńczenie ołtarza z lekkim spływami, przerywanymi małym tympanonem, główką anioła i monogram maryjny. Ołtarz bejcowany wykończony metodą ebenistyczną na brązowo ze złoceniami

Opis za białą kartą autorstwa mgr K.Jabłońskiego

Stan zachowania:

Stan zachowania wymaga interwencji konserwatorskich. Drobne ubytki dekoracji snycerskich. Płyciny spękane. Występują poprzeczne poziome szczeliny i szpary w miejscach odkształceń przy krawędziach , dekoracja pozłotnicza częściowo przetarta. Powierzchnia poobijana lokalnie nienaturalnie wyblyszczona, zabrudzona, zakurzona z licznymi ubytkami warstw technologicznych. Widoczne są liczne ubytki i obicia malatur i dekoracji pozłotniczej profili i dekoracji snycerskiej Wybrane partie dekoracji pozłotniczej pokryte lakierem pozłotniczym mocno przetartym rozwarstwione między sobą, mają tendencje do opadania. Zmiany te występują lokalnie na całej powierzchni. Powierzchnia zmatowiała odbarwiona mechanicznie przetarta. Obecny stan zachowania ołtarza jest wynikiem historii obiektu, poprzednich interwencji jak również eksploatacji i naturalnych procesów starzenia.

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Powstrzymanie procesu destrukcji zabytkowej materii dzieła .

Przywrócenie parametrów technicznych obiektu poprzez wzmocnienie i wymianę elementów konstrukcyjnych nie spełniających parametrów technicznych.

Przywrócenie walorów estetycznych i artystycznych obiektu.

Trwałe zabezpieczenie obiektu przed procesami destrukcji.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Inwentaryzacja elementów ołtarza.
2. Dezynfekcja obiektu.
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn.
4. Demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich.
5. Oczyszczenie powierzchni z odbarwionych lakierów, zanieczyszczeń organicznych brudu kurzu.
6. Sklejenie pękniętych płyt.
7. Rekonstrukcja brakujących elementów dekoracji .
8. Wprowadzenie środków grzybo, pleśniobójczych i owadobójczych.
9. Rekonstrukcja uzupełnienie i scalenie dekoracji pozłotnicze przy użyciu kruszców szlachetnych w technikach historycznych z rozbiciem na polery i maty.
10. Scalenie kolorystyczne powierzchni.
11. Montaż zdjętych elementów dekoracyjnych.
12. Zabezpieczenie końcowe powierzchni.

Obraz „Matka Boska ”

STAN ZACHOWANIA

Podobrazie odkształcone, Warstwy technologiczne malowidła lokalnie spękane, odspojone. Liczne drobne ubytki warstw malarskich przy krawędziach obrazu. Obraz św. Stanisława bp. pokryty licznymi starymi wykruszeniami warstw barwnych. . Warstwy technologiczne lokalnie rozwarstwione. Lico mechanicznie zarysowane ,przetarte. Wartości artystyczno-estetyczne zniekształcone poprzez rozłożone odbarwione warstw werniksów oraz lokalne wybłyszczenia zmatowienia. Widoczne drobne odbarwione retusze oraz zanieczyszczenia organiczne. Lica pokryte warstwą kurzu i drobnymi zanieczyszczeniami organicznymi.

Obrazy wymagają podjęcia prac konserwatorskich, procesy niszczące zachodzące w obiektach mają tendencje do zwiększania powierzchni występowania .

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Powstrzymanie procesu destrukcji zabytkowej materii dzieła .

Przywrócenie parametrów technicznych obiektu. Wymiana lub adaptacja istniejących kroma

Malarskich. Dopuszcza się wykonanie Dublażu. .

Przywrócenie walorów estetycznych i artystycznych obiektów.

Trwałe zabezpieczenie obiektu przed procesami destrukcji.

WSTEPNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Zabezpieczenie lokalne lica malowidła .
2. Konsolidacja lokalna warstw technologicznych malowidła od odwrocia i lica
3. Zespolecie warstw gruntów i barwnych malowidła z podłożem.
4. Usunięcie zabrudzeń i wtórnych nawarstwień i interwencji z lica obrazów.
5. Założenie kitów.
6. Konsolidacja warstw technologicznych malowidła .
7. Wyprostowanie powierzchni malowidła
8. Opracowanie estetyczne powierzchni lica i odwrocia malowideł.
9. Założenie werniksu izolującego.
10. Wykonanie scalenia kolorystycznego warstw barwnych.
11. Założenie werniksu końcowego.

Wykaz materiałów konserwatorskich proponowanych do użycia w procesie konserwacji.

DEZYNFEKCJA:

1% LECHENICIDA

PREVENTOL R-80

BENZYNA EKSTRAKCYJNA.

ACETON.

DENATURAT.

TERPENTYNA

ARALDIT ŻYWICA EPOKSYDOWA DWUSKŁADNIKOWA

KLEJ SZYBKOWIAŻĄCY CIBA – GEIGY Manufactured in Switzerland 927536

VULPEX niejonowe mydło ,koncentrat KREMER POLSKA 7805.

CONTRAD 2000 preparat do czyszczenia - koncentrat atest PZH nr 7/B –335/97

ARTE.

ANACROSINA mydelko konserwatorskie producent FERRARIO ITALIA

Ślina syntetyczna producent BRESCIANI s.r.l.

Pretepon

KIT ITALSTUCCO STUCCO BIANCO PER LEGNO E MURI MILANO,

ATRE

KIT WOSKOWY barwiony w masie.

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 6% kleju glutynowego.

Grunt akrylowy white acrylic primer 765 LASCAUX PRIMER

XYLAMON U103 firmy SOLVAY –DESOWAG MATERIACHUTZ GmbH

KLEJ GLUTYNOWY- KLEJ STOLARSKI.

PONAL szybko wiążący klej firmy HENKEL

PATTEX szybko wiążący klej firmy HENKEL

SCANSOL firmy SCANDIA COSMETICS sa.

PARALOID B72 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

ARALOID B82 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 8% kleju glutynowego.

Preparat woskowy w płynie do drewna firmy MEZZA GUALTIERO Franz Ferero 13059 TRAVERO/VC.

KIT DO DREWNA ROZPUSZCZALNY W ACETONIE –SYNTILOR- generalny dystrybutor INCO VERITAS ZAKŁAD CHEMI BUDOWLANEJ WAWA 03-233 Faradaya 1 O22 811 27 08; FAX 811 27 09

Szpachla akrylowa do drewna WOODFIX producent TECHNICOLL

Kit do drewna FINAKRYL firma DOMOS www.domos.gdy.pl

Wykończeniowa masa szpachlowa ACRYL- PUTZ FINISZ

FARBA OLEJNA firmy BECKERS Baza B 101 S RAL barwiona barwnikami MIXOL

FARBA AKRYLOWA AOUA LACKFARG – ALCO BECKERS ZB –DĘBICA

FARBA AKRYLOWA- FLUGGER

FARBA OLEJNA WINDSOR -NEWTON

Złącza do drewna systemu SIMPSON STRONG-TIE

Mosiężne i stalowe nierdzewne wielokrotnego użycia wkręty do drewna

Bejca wodna KOLORIT

Bejca alkoholowa Vidaron

Lakierobejca dekor SADOLIN

Kit do drewna FINAKRYL firma DOMOS www.domos.gdy.pl

PUR leim 501.0 producent KLEIBERIT klej zwiększający objętość na bazie poliuretanu.

PULMENT Lefranc & Bougeos

MIXTION Lefranc & Bougeos

ZŁOTO W PŁATKACH 23 KARAT

Przedstawione materiały będą użyte alternatywnie w zależności od przebiegu prac konserwatorskich.

Użyte materiały do prac konserwatorskich będą funkcją zaakceptowanej koncepcji prac konserwatorskich i stanu zachowania obiektu. Dobór materiałów zostanie dokonany po wykonaniu prób - z materiałów stosowanych i sprawdzonych-, według norm i zasad stosowanych w konserwacji. Wybrane materiały będą odporne na działanie czynników zewnętrznych, trwałe, odwracalne i nie będą zmieniały optycznie dzieła sztuki. Wszystkie materiały konserwatorskie muszą posiadać odpowiednie atesty i dopuszczenia PL i UE.

Konserwator Dziej Sztuk
artysta plastyk
Przemysław Dołęga

Obraz z pola środkowego.

Zniszczenia struktury ołtarza.

OLTARZ BOCZNY LEWY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANI

Zniszczenia struktury ołtarza.

Zniszczenia struktury ołtarza.

OLTARZ BOCZNY LEWY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI

KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH

DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

OLTARZ GŁÓWNY

OLTARZ GŁÓWNY

STAN ZACHOWANIA

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

WSTĘPNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

OLTARZ GŁÓWNY

Konserwator Dziel Sztuk

artyzyna plastyk

Paweł Szczęśliwy

zaśw. 57 z 14.07.94

Drewno sosna ,dąb lipa, snycerka, bejce pierwotnie malowany , dekoracja pozłotnicza złoto w polerach i matach.

Obraz olejny na płótnie.

Czas powstania: 3 ćwierć XIX /XX w. z elementami Klasycystycznymi z II. połowy XIX wieku.

Autor: Warsztat lokalny

Wymiary: 6,50 x 370 x 115 cm.

Ołtarz eklektyczny ,architektoniczny, przyścienny jednokondygnacyjny. Na mense ustawione osiowo tabernakulum i tron Na wysokości predelli osadzone wysmukle cokoły pod kolumny. Między cokołami uskrzydłone główki, spełniające rolę konsoli pod figury ustawione wyżej. W centrum nastawy prostokątny obraz „Przemienienia Pańskiego” w profilowych ramach. Po bokach dwie pary kolumn korynckich dźwigających gładkie belkowanie i profilowany gzyms. Pomiedzy kolumnami figury apostołów ,po stronie lewej św. Piotra., postronnie prawej św. Pawła. W zwieńczeniu po bokach urwany gzyms na którym aniołki .Po środku szczyt z kolistym obrazem olejnym na płótnie przedstawiającym „Pokłon trzech króli” Nad obrazem Oko Opatrzności .Boki szczytów postaci spływów wolutowych .Szczyt zakończony profilowanym gzymsem łukowato wyjętym nad obrazem na gzymsie po bokach dwa wazony , na osi krzyż równoramienny. Ołtarz pierwotnie malowany w kolorze kości słoniowej ,obecnie wykończony techniką ebenistyczną..

Rzeźba pełnoplastyczna o wysokości 168 cm, ustawiona na niskim sześciobocznym cokole w niszy ołtarza .Święty Paweł ukazany w postawie stojącej na wprost do widza .Głowa ujęciu ½ w prawo, twarz o mocnych rysach z wąsami i długą brodą . W prawym ręku ugiętym w łokciu trzyma księgę przyciskając ją do piersi , w lewej opuszczonej trzyma miecz .Ubrany w długie powłóczyste szaty w kolorze białym.

Rzeźba pełnoplastyczna o wysokości 158 cm, ustawiona na niskim sześciobocznym cokole w niszy ołtarza .Święty Piotr ukazany w postawie stojącej frontalnej do widza .Głowa skierowana na wprost,twarz z zapadniętymi policzkami, krótka broda ,wąsy. Lewą ręką przyciska do piersi księgę ,w prawej lekko wyciągniętej przed siebie trzyma klucze.Ubrany w długie powłóczyste szaty w kolorze białym

Obraz Matka Boska Częstochowska ,prostokątny o wymiarach 137 x 100 cm na blasze malowany w profilowanych ramach W centrum kompozycji przedstawiona Matka Boska trzymająca dzieciątko. Matka Boska ukazana do pasa ,w pozycji frontalnej. Spod sukienek widoczne tylko twarze i ręce obydwu postaci oraz stopy dziecka .Twarze ciemno malowane linearnie. Sukienki drewniane pozłacane o licznych fałdach pokryte ornamentem o motywie stylizowanej roślinności i dekorowane kaboszonami. W tle w górnych narożnikach gałązki akantu o esowatych formach..

Opis za białą kartą autorstwa mgr K. Jabłońskiego

STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania wymaga interwencji konserwatorskich. Konstrukcja ołtarza bardzo mocno osłabiona, lokalnie rozeschnięta, rozklejona. Widoczne odkształcenia i przemieszczenia poszczególnych elementów konstrukcji i dekoracji snycerskich. Poszczególne elementy rozkalibrowane, ruszają się. Ołtarz przechylony w bok. Występują poprzeczne szerokie szczeliny i szpary w miejscach odkształceń z ubytkami wtórnie założonych fleków. Złącza stolarskie częściowo rozczepione, co osłabia stabilność konstrukcji. Struktura drewna z drobnymi ubytkami, lokalnie osłabiona przez drewnojady /obecnie nie aktywne/. Konstrukcja grozi złożeniu. Powierzchnia poobijana lokalnie nienaturalnie wybłyszczona, zabrudzona, zakurzona z licznymi ubytkami warstw technologicznych. Widoczne są liczne ubytki i obicia malatur i dekoracji pozłotniczej profili i dekoracji snycerskiej. Obecnie Powierzchnie opracowane metodą ebenistyczną meblarska powierzchnie bejcowane i lakierowane. Warstwy wierzchnie mocno zniszczone odbarwione. Czytelne przetarcia dekoracji pozłotniczej do warstw gruntów. Część partii wykończonych w technikach pozłotniczych lokalnie nienaturalnie zmatowiały i straciły naturalny połysk. Wybrane partie dekoracji pozłotniczej wykonanej srebrem pokryte lakierem pozłotniczym mocno przetartym. Obecny stan zachowania ołtarza jest wynikiem historii obiektu, poprzednich interwencji jak również eksploatacji i naturalnych procesów starzenia. Obecny wyraz artystyczny zmieniony w stosunku do pierwotnego wyglądu. Po 2002 roku usunięto pierwotne warstwy polichromii barwnych w kolorze kości słoniowej łącznie z warstwami gruntów. Następnie opracowano powierzchnie analogicznie dwóch późniejszych ołtarzy bocznych.

Ołtarz poddany był lokalnym interwencjom w ograniczonym zakresie w miejscach najbardziej zniszczonych. Interwencje dotyczyły powierzchni wierzchnich. Ołtarz wymaga natychmiastowej interwencji.

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Powstrzymanie procesu destrukcji zabytkowej materii dzieła .

Przywrócenie parametrów technicznych obiektu poprzez wzmocnienie i wymianę elementów konstrukcyjnych nie spełniających parametrów technicznych.

Przywrócenie walorów estetycznych i artystycznych obiektu. Polichromię ołtarza należy odtworzyć na podstawie zachowanych pierwotnych warstw przedstawionych komisyjnie w formie odkrywek pasmowych /stratygrafii / i projektu kolorystycznego.

Trwałe zabezpieczenie obiektu przed procesami destrukcji.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Inwentaryzacja elementów ołtarza.
2. Dezynfekcja obiektu.
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn.
4. Lokalne zabezpieczenie warstw technologicznych.
5. Demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich.
6. Usunięcie wstępnych zabezpieczeń.
7. Oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń organicznych brudu kurzu.
8. Wprowadzenie środków grzybo, pleśniobójczych i owadobójczych.
9. Usunięcie wtórnych warstw interwencji i przemalowań i adaptacja jeśli spełniają parametry technologiczne ,artystyczne i estetyczne ,-metody chemiczne i artystyczne .
10. Zagruntowanie powierzchni.
11. Rekonstrukcja uzupełnienie i scalenie dekoracji pozłotnicze przy użyciu kruszców szlachetnych w technikach historycznych z rozbiciem na polery i maty.
12. Wykonanie malatur na powierzchni obiektu zgodnie z zaakceptowaną koncepcją
13. Montaż konstrukcji podtrzymujące system luster w polu środkowym ołtarza.
14. Montaż zdjętych elementów dekoracyjnych.
15. Zabezpieczenie końcowe powierzchni.

RZEŻBY

Struktura rzeźbiarska w dobrym stanie, jedynie lekko wykruszone na plecach. Widoczne stare ogniska żerowania drewnojadów. Rzeźby przemalowane w 100%. Polichromie lokalnie odspojone i rozwarstwione z licznymi drobnymi ubytkami w formie wykruszeń .Powierzchnie brudne zakurzone nierówno zmatowiałe ,odbarwione .Dekoracja pozłotnicza przetara z ubytkami

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Inwentaryzacja elementów rzeźb.
2. Dezynfekcja obiektu..
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni z brudu, kurzu i pajęczyn.
4. Lokalne zabezpieczenie warstw technologicznych.
5. Demontaż ruchomych elementów dekoracji rzeźbiarskich i snycerskich.
6. Zespolecie warstw technologicznych wybranym środkiem wiążącym w miejscach osłabionej kohezji i adhezji warstw technologicznych.

7. Usunięcie wstępnych zabezpieczeń.

8. Oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń organicznych brudu kurzu.

9. Wzmocnienie strukturalne warstw technologicznych warstwy gruntów do podłoża drewnianego- konstrukcyjnego.

10. Wprowadzenie środków grzybo, pleśniobójczych i owadobójczych.

11. Usunięcie wtórnych warstw interwencji i przemalowań i adaptacja jeśli spełniają parametry technologiczne ,artystyczne i estetyczne , -metody chemiczne i artystyczne

12. Uzupełnienia ubytków gruntów.

13. Uzupełnienie malatur w miejscu ubytków w oparciu o wykonane odkrywki sondażowe.

14. Zabezpieczenie końcowe powierzchni.

Konserwacja dekoracji pozłotniczej tak jak na strukturze architektonicznej ołtarza..

OBRAZY

Obraz „Matka Boska Częstochowska”

Warstwa malarska mocno odbarwiona w stopniu ograniczającym odbiór kompozycji. Powierzchnia brudna zakurzona, nierówno świecąca. Dekoracja pozłotnicza koszulki i ornamentów zniszczona analogicznie jak dekoracja pozłotnicza struktury architektonicznej ołtarza .

Obraz „Pokłon trzech Króli”

STAN ZACHOWANIA

Podobrazie odkształcone, lekko sfalowane. Warstwy technologiczne malowidła lokalnie spękane, odspojone odkształcone. Liczne drobne ubytki warstw malarskich na całej powierzchni. Obraz św. Stanisława bp. pokryty licznymi starymi wykruszeniami warstw barwnych. Odbarwione drobne stare retusze. Warstwy technologiczne lokalnie rozwarstwione. Lica mechanicznie zarysowane ,przetarte. Wartości artystyczno-estetyczne zniekształcone poprzez rozłożone odbarwione warstw werniksów oraz lokalne wyblyszczczenia zmatowienia. Widoczne drobne odbarwione retusze oraz zanieczyszczenia organiczne. Lica pokryte warstwą kurzu i drobnymi zanieczyszczeniami organicznymi.

Obrazy wymagają podjęcia prac konserwatorskich, procesy niszczące zachodzące w obiektach mają tendencje do zwiększania powierzchni występowania .

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Powstrzymanie procesu destrukcji zabytkowej materii dzieła .

Przywrócenie parametrów technicznych obiektu. Wymiana lub adaptacja istniejących krosien

Malarskich. Dopuszcza się wykonanie Dublażu. w przypadku obrazu „Pokłon trzech Króli”

Przywrócenie walorów estetycznych i artystycznych obiektów.

Trwałe zabezpieczenie obiektu przed procesami destrukcji.

WSTĘPNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Zabezpieczenie lokalne lica malowideł.
2. Konsolidacja lokalna warstw technologicznych malowideł od odwrocia i lica
3. Zespolecie warstw gruntów i barwnych malowideł z podłożem.
4. Usunięcie zabrudzeń i wtórnych nawarstwień i interwencji z lica obrazów.
5. Założenie kitów.
6. Konsolidacja warstw technologicznych malowideł.
7. Wyprostowanie powierzchni malowideł
8. Opracowanie estetyczne powierzchni lica i odwrocia malowideł.
9. Założenie werniksu izolującego.
10. Wykonanie scalenia kolorystycznego warstw barwnych.
11. Założenie werniksu końcowego.

Wykaz materiałów konserwatorskich proponowanych do użycia w procesie konserwacji.

DEZYNFEKCJA:

1% LECHENICIDA

PREVENTOL R-80

BENZYNA EKSTRAKCYJNA.

ACETON.

DENATURAT.

TERPENTYNA

ARALDIT ŻYWICA EPOKSYDOWA DWUSKŁADNIKOWA

KLEJ SZYBKOWIAŻĄCY CIBA – GEIGY Manufactured in Switzerland 927536

VULPEX niejonowe mydło ,koncentrat KREMER POLSKA 7805.

CONTRAD 2000 preparat do czyszczenia - koncentrat atest PZH nr 7/B -335/97

ARTE.

ANACROSINA mydło konserwatorskie producent FERRARIO ITALIA

Ślina syntetyczna producent BRESCIANI s.r.l.

Pretepon

KIT ITALSTUCCO STUCCO BIANCO PER LEGNO E MURI MILANO,

ATRE

KIT WOSKOWY barwiony w masie.

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 6% kleju glutynowego.

Grunt akrylowy white acrylic primer 765 LASCAUX PRIMER

XYLAMON U103 firmy SOLVAY -DESOWAG MATERIACHUTZ GmbH

KLEJ GLUTYNOWY- KLEJ STOLARSKI.

PONAL szybko wiążący klej firmy HENKEL

PATTEX szybko wiążący klej firmy HENKEL

SCANSOL firmy SCANDIA COSMETICS sa.

PARALOID B72 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

ARALOID B82 W TOLUENIE -acetonie 5% i 8%

GRUNT KREDOWO-KLEJOWY własnej produkcji na bazie 8% kleju glutynowego.

Preparat woskowy w płynie do drewna firmy MEZZA GUALTIERO Franz Fereroo 13059 TRAVERO/VC.

KIT DO DREWNA ROZPUSZCZALNY W ACETONIE -SYNTILOR- generalny dystrybutor INCO VERITAS ZAKŁAD CHEMI BUDOWLANEJ WAWA 03-233 Faradaya 1 O22 811 27 08; FAX 811 27 09

Szpachla akrylowa do drewna WOODFIX producent TECHNICOLL

Kit do drewna FINAKRYL firma DOMOS www.domos.gdy.pl

Wykończeniowa masa szpachlowa ACRYL- PUTZ FINISZ

FARBA OLEJNA firmy BECKERS Baza B 101 S RAL barwiona barwnikami MIXOL

FARBA AKRYLOWA AOUA LACKFARG - ALCO BECKERS ZB -DĘBICA

FARBA AKRYLOWA- FLUGGER

FARBA OLEJNA WINDSOR -NEWTON

PULMENT Lefranc & Bougeos

MIXTION Lefranc & Bougeos

ZŁOTO W PŁATKACH 23 KARAT

SREBRO W PŁATKACH

Przedstawione materiały będą użyte alternatywnie w zależności od przebiegu prac konserwatorskich.

Użyte materiały do prac konserwatorskich będą funkcją zaakceptowanej koncepcji prac konserwatorskich i stanu zachowania obiektu. Dobór materiałów zostanie dokonany po wykonaniu prób - z materiałów stosowanych i sprawdzonych-, według norm i zasad stosowanych w konserwacji. Wybrane materiały będą odporne na działanie czynników zewnętrznych, trwałe, odwracalne i nie będą zmieniały optycznie dzieła sztuki. Wszystkie materiały konserwatorskie muszą posiadać odpowiednie atesty i dopuszczenia PL i UE.

Konserwator Dzieł Sztuk
artysta plastyk
Paweł Sadlej
zaśw. 57 z 14.07.94

Zniszczenie dekoracji pozłotniczych

Zniszczenie struktury architektonicznej i dekoracji pozłotniczych

OLTARZ GŁÓWNY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE

Odbarwienia struktury architektonicznej

Zniszczenie struktury architektonicznej

Zniszczenie struktury architektonicznej

Św. ,Piotr

OLTARZ GŁÓWNY

KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI KOŚCIÓŁ P.W. NAWIEDZENIA NMP. w DOMANICACH DOMANICE 45, 08-113 DOMANICE